

Царьова Ірина Валеріївна,
заступник декана юридичного
факультету Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ, кандидат філологічних наук

НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Освітній потенціал держави, концентрація та практична налаштованість інтелектуальної діяльності, спрямовані на забезпечення майбутніх досягнень, потребують формування й розвитку потужних навчально-наукових комплексів. Сьогодні перед Україною стоїть завдання оптимізації вищої школи, її структурної перебудови. Основою вищої освіти мають стати університети з потужним науково-педагогічним потенціалом, розвиненою й нерозривно пов'язаною з навчальним процесом науковою діяльністю, високим коефіцієнтом використання всіх сучасних здобутків науки, техніки, інформаційних технологій. У центрі функціонування цих університетів, на нашу думку, слід поставити якість підготовки кадрів, системність і поступальність навчальної та наукової роботи. Система вищої освіти незалежної України продовжує вдосконалюватися. Як модель функціонування обрано європейський стандарт – Болонську систему освіти. Їй притаманні високий ступінь уніфікації, єдності змісту та форм, освітньо-наукове забезпечення мобільності трудових ресурсів, формування їхньої здатності до постійної самоосвіти, підвищення власного професійного рівня. Але нині постає нагальна потреба в підготовці фахівців-правознавців, які б одночасно мали ґрунтовні знання як із суто правничих наук, так і з тих, що віддзеркалюють сучасний стан розвитку суспільства, а саме: інформаційні технології, економіка, екологія, політологія, державне управління, соціологія, військове будівництво, а також науки гуманітарної спрямованості, що охоплюють проблеми загальної медицини, війни та миру, охорони материнства і дитинства, міжнаціональних та міжетнічних стосунків, культури у всіх її вимірах [1].

Мета пропонованої розвідки – проаналізувати зарубіжний досвід новітніх підходів до юридичної освіти.

Порівняння систем юридичної освіти різних країн відкриває особливі перспективи, адже зміст і обсяг «юридичної освіти» як поняття та об'єктивного явища залежить від багатьох чинників – від її історії, організації та організаторів, правової системи, загальних освітніх завдань і мети, конкретної епохи та її власних складових. Стратегічні орієнтири розвитку юридичної освіти, правничої науки і сфери кримінального судочинства доцільно будувати на основі використання інтерактивних засобів навчання, інноваційних засобів пізнання, ноотехнологій і грид-технологій.

Таким чином, модернізація системи стандартів юридичної професії повинна передбачати:

- розроблення та затвердження МОН України відповідних стандартів щодо підготовки молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів та магістрів права;

- підвищення значення аксіологічних (морально-ціннісних) засад у підготовці юриста через коригування відповідних програм із урахування реальної суспільної ролі юриста в сучасному суспільстві;

- формування у студентському середовищі нетерпимості до будь-якої дискримінації, всебічного заохочення прояву індивідуальної наукової та практичної активності;

- вдосконалення системи підготовки юристів як фахівців практичної спрямованості, запровадження розгляду реальних практичних ситуацій правозастосування, стимулювання роботи юридичних клінік, обміну досвідом між студентами та визнаними фахівцями в галузі права [2, с. 280].

Необхідно модернізувати такі напрями правового виховання, як юридичну практику, що формує повагу до права, і правову освіту, яка доносить до осіб розуміння правових цінностей [1, с. 88]. Метою правового виховання має бути: формування системи правових знань, правової переконаності; формування мотивів і звичок правомірної поведінки [3, с. 20]. Дуже важливо, щоб процес модернізації системи стандартизації вищої юридичної освіти в Україні проходив не тільки з урахуванням власного досвіду, специфіки правової системи та її суб'єктів, а й із максимальним використанням європейського досвіду.

У сучасному українському суспільстві існує певне позитивне ставлення до юридичної професії як однієї з найбільш поважних і престижних. При університетах, інститутах, академіях, мабуть, доцільно створити інформаційно-аналітичні довідкові центри організації і управління та стратегічного розвитку юридичної освіти, правничої науки і юридичної практики, основним завданням яких мають бути розробка, презентація і пропонування новітніх консолідованих системних як традиційних, так і електронних мультимедійних проєктів на основі використання сучасних засобів пізнання та інноваційних інтерактивних технологій. Зокрема, пріоритетними напрямами є розробка і впровадження: електронних он-лайн-засобів пізнання і навчання; мультимедійних освітніх, науково-дослідних і праксеологічних комплексів; електронних веб-проєктів майбутнього; електронних енциклопедій, підручників і посібників; мультимедійних підручників і навчальних посібників; комплексних новітніх наукових бібліотек за окремими галузями права, а також з курсу наукового забезпечення судочинства, теорії судового пізнання, криміналістики, судової експертології, теорії оперативного-розшукового пізнання, суддівського адміністрування, організації і управління у сфері судочинства та консолідованої системи новітніх дисциплін і спецкурсів.

Навчальний процес, наукові дослідження, які забезпечують підготовку,

перепідготовку та підвищення кваліфікації фахівців у сфері верховенства права, правосуддя та судочинства, повинні базуватися на використанні новітніх світоглядних принципів, загальнофілософських засобів наукового пізнання.

Фундамент освітніх ресурсів та інноваційних послуг для підготовки фахівців досудового слідства, судового провадження, суддівського адміністрування являє собою систему базових дисциплін з фундаментальної підготовки правника широкого діапазону дій і профілю, озброює студента знаннями про найзагальніші, основоположні закономірності державно-правового, цивільно-правового, господарсько-правового життя суспільства; по-друге, комплекс загальнотеоретичних дисциплін з конституційного, цивільного, адміністративного, господарського і кримінального права, конституційного, цивільного, адміністративного, господарського і кримінального процесу фактично закладає фундамент для підготовки майбутніх фахівців, їхнього юридичного світогляду, здатності ухвалювати і приймати об'єктивні і справедливі правові рішення в окремих сферах судочинства; по-третє, система спеціальних загальнотеоретичних дисциплін із судової гносеології, судової антропології, порівняльного судового права, правосуддя, судочинства, кримінології, криміналістики, судової експертології, теорії оперативно-розшукового пізнання, кібербезпеки дає студентам знання, навички та уміння, необхідні для освоєння як фундаментальних, так і галузевих та інших прикладних юридичних дисциплін і сфер їх практичного застосування в діяльності органів судової влади, правоохоронних органів та правозахисних організацій.

Для підвищення якості підготовки юристів у контексті вимог Загальної декларації прав людини, Європейської конвенції з прав людини, Лісабонської стратегії та принципів кредитно-модульної системи Болонського процесу, а також Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року необхідно започаткувати викладання в навчальному процесі юридичних ВНЗ і факультетів таких новітніх базових курсів і спецкурсів (аналітична філософія права (аналітична юриспруденція); гносеологія права; наукове забезпечення правосуддя; судова антропологія, вокалоскопія, одорологія; системна інформатизація органів судочинства (системологія, кібернетика, безпека); судове джерелознавство; історіографія юриспруденції; людинознавство (поняття, сутність, характеристика, правовий статус); інноваційні методи адміністрування в українських судах; теорія запобігання проступкам, правопорушенням, злочинності; теорія і практика забезпечення кібербезпеки).

1. Битяк Ю. Правова культура в умовах становлення громадського суспільства : [монографія] / Ю. Битяк, І. Яковюк. – Х. : Право, 2007. – 248 с.

2. Задояний М. Сучасні підходи щодо модернізації юридичної освіти в Україні / М. Задояний, І. Оксбом // Публічне право. – 2012. – № 4. – С. 276–284.

3. Тація В. Правове виховання в сучасній Україні / [А. Гетьман, Л. Герасіна, О. Данильян та ін.]; за ред. В. Я. Тація. – Х. : Право, 2010. – 368 с.